

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/262/2019
Identifikačné číslo spisu: 3118200915
Dátum vydania rozhodnutia: 16.12.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Oľga Trnková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:3118200915.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletú Z. S., nar. Q., bytom u matky, zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Partizánske, dieťa rodičov: matky O. S., bývajúcej v H., zastúpenej advokátskou kanceláriou JUDr. Martin BARTKO - JUDr. Silvia BARTKOVÁ, so sídlom v Trenčíne, Piaristická 6667 a otca: O. S., bývajúceho A., o návrhu otca na zníženie výživného, vedenej na Okresnom súde Partizánske pod sp. zn. 1P/62/2018, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 3. júla 2019 sp. zn. 19CoP/22/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Partizánske (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 18. februára 2019 č. k. 1P/62/2018-186, zmenil rozsudok Okresného súdu Trenčín č. k. 34P/106/2016-71 z 21. apríla 2017, vo výroku o výživnom tak, že znížil vyživovaciu povinnosť otca na maloletú Z. S., nar. Q. zo sumy 3.000 eur mesačne (2.000 eur bežné výživné, 1.000 eur tvorba úspor) na sumu 500 eur mesačne, vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky maloletej s účinnosťou od 1. augusta 2018 (výrok I.). Vo zvyšku návrh otca zamietol (výrok II.) Vyslovil, že v ostatných častiach zostáva rozsudok Okresného súdu Trenčín č. k. 34P/106/2016-71 z 21. apríla 2017 nezmenený (výrok III.) Žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania (výrok IV.)

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie matky aj otca rozsudkom z 3. júla 2019 sp. zn. 19CoP/22/2019 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že s účinnosťou od 1. augusta 2018 znížil vyživovaciu povinnosť otca na maloletú Z. S. zo sumy 3.000 eur na sumu 300 eur mesačne, ktorú je otec povinný uhrádzať vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky maloletej; zároveň vyslovil, že týmto sa mení rozsudok Okresného súdu Trenčín č. k. 34P/106/2016-71 z 21. apríla 2017 v časti vyživovacej povinnosti. Žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania.

3. V odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že súd prvej inštancie správne postupoval, keď zameral svoje

dokazovanie na to, či na strane detí a ich rodičov došlo k zmene pomerov, ktoré sú dôvodom na zníženie výživného. Uviedol, že od poslednej úpravy výživného (rodičovskou dohodou, ktorá sa stala súčasťou rozvodového rozsudku) došlo u maloletej Z. len k menej významnej zmene pomerov (dieťa je síce o takmer dva roky staršie, stále je však v predškolskom veku a nezmenil sa jeho zdravotný stav). K zmene pomerov došlo na strane matky (jej príjem sa zvýšil zo sumy 520 eur na sumu 700 eur mesačne), ale k najvýznamnejšej zmene pomerov došlo na strane otca (pokles čistých príjmov z 8.000 eur na 1.864 eur mesačne). Túto skutočnosť pritom nebolo možné hodnotiť ako vzdanie sa výhodnejšieho zamestnania, keďže z potvrdenia od zamestnávateľa bolo zrejmé, že pokles príjmov otca maloletej bol dôsledkom organizačných zmien u jeho zamestnávateľa (nadbytočnosť jeho pozície pilota v dôsledku ekonomických zmien na trhu).

4. Za nesprávne odvolací súd považoval posúdenie primeranosti výšky výživného. Vzhľadom na vyššie uvedený podstatný pokles príjmu na strane otca maloletej bolo potrebné prehodnotiť výdavky na maloletú Z.. Pokiaľ matka vyčísliła výdavky na maloletú sumou 1.168 eur mesačne, odvolací súd mal za to, že výdavky v takejto výške bolo možné vynakladať v čase, keď to dovoľovali možnosti rodičov. V prípade výrazného výpadku príjmov rodičov (resp. jedného z nich) bolo však potrebné výdavky dieťaťa prispôsobiť novej situácii. Preto odvolací súd za primerané považoval (s účinnosťou od 1. augusta 2018, kedy nastal výrazný pokles príjmu otca maloletej) len výdavky za materskú školu (podľa rozpisu matky školné 5 eur + strava v MŠ 24 eur mesačne), na stravu doma (tu však matkou uvádzaná výška 400 eur mesačne nebola primeraná bežným potrebám dieťaťa vo veku 5 rokov, ktoré nemalo špeciálne zdravotné požiadavky na stravu), na lieky a cesty k lekárovi (50 eur + 10 eur mesačne; prípadne aj na detskú kozmetiku, avšak nie v matkou uvádzanej výške 60 eur mesačne), na oblečenie a obuv (aj tu však v nižšej výške než 250 eur mesačne) a prípadne na mimoškolskú činnosť (20 eur mesačne). Matkou uvádzané výdavky odvolací súd považoval za neprimerané potrebám dieťaťa vo veku maloletej Z., a najmä zmeneným príjmovým pomerom jej rodičov.

5. K námietke matky maloletej Z., že súd si mal vyžiadať pracovnú zmluvu a potvrdenie o mzde otca maloletej od jeho zamestnávateľa, odvolací súd uviedol, že pokiaľ išlo o pracovnú zmluvu, nebolo sporné, že otec maloletej je stále zamestnancom T.. To, že bol z organizačných dôvodov preradený na inú prácu (na prácu inštruktora pozemného výcviku) vyplývalo z písomného vyjadrenia jeho zamestnávateľa. Takisto výška príjmov otca maloletej (vrátane benefitov ako príplatok na bývanie či príplatok na cestovné) jednoznačne vyplývala z potvrdenia jeho zamestnávateľa, ktoré súdu predložil otec maloletej. Pokiaľ matka maloletej spochybňovala originalitu týchto listín, podľa odôvodnenia napadnutého rozsudku súd prvej inštancie aj matka maloletej mali originály týchto listín k dispozícii k nahliadnutiu na pojednávaní, pričom matka neuviedla žiadne relevantné okolnosti, ktoré by viedli k potrebe preskúmania originality týchto listín.

6. K tvrdeniu matky maloletej, že sa sudca súdu prvej inštancie vyjadroval k výške výživného na základe iných skutočností, než len z poznatkov získaných v tomto súdnom konaní, odvolací súd uviedol, že každý, kto sa zaoberá nejakou odbornou činnosťou, postupne získa určité množstvo poznatkov - profesionálnu skúsenosť, ktorá je vo svojej podstate pozitívna, pretože mu pomáha lepšie a rýchlejšie sa v budúcnosti rozhodovať v podobných odborných otázkach. Tak tomu bolo aj v prípade sudcu, ale napr. aj zamestnanca úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, či inej inštitúcie, ktorý sa zaoberá starostlivosťou o maloleté deti. Táto profesionálna skúsenosť môže byť doplnená vlastnými osobnými poznatkami. Z takejto skúsenosti (či už profesionálnej alebo osobnej) musí byť potom každému, kto sa zaoberá starostlivosťou o maloleté deti, zrejmé, že výživné vo výške 3.000 eur (resp. bežné výživné vo výške 2.000 eur) na dieťa vo veku 4 - 5 rokov je vysoko nadštandardné a často presahuje odôvodnené potreby samotného dieťaťa (čo neznamená, že za istých okolností, najmä pri zhoršenom zdravotnom stave dieťaťa, by sa aj takéto výživné nemohlo považovať za primerané, pokiaľ je v schopnostiach povinného rodiča takéto výživné platiť). Napokon, názor, že dieťa v tomto veku výživné vo výške 2.000 eur za bežných okolností nespotrebuje, potvrdila aj samotná matka maloletej Z., ktorá výdavky na maloletú vyčísliła na 1.168 eur mesačne. U sudcu je však nevyhnutné, aby - napriek určitej apriórnej profesionálnej skúsenosti, ktorá sa môže spolupodieľať na formovaní jeho názoru na vec - rešpektoval princíp rovnosti strán (vo veciach starostlivosti o maloletých aj princíp najlepšieho záujmu maloletého) a

aby jeho rozhodnutie bolo založené na skutkových okolnostiach predmetnej veci, čo v tomto prípade napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie spĺňal.

7. Odvolací súd v ďalšom zdôraznil, že napadnutý rozsudok nepredstavoval pokus o revíziu pôvodného rozhodnutia o výživnom (v tomto prípade rodičovskej dohody), keďže sa jednak týkal neskoršieho obdobia než pôvodné rozhodnutie (od 1. augusta 2018) a najmä bol založený výlučne na podstatnej zmene pomerov, ktorá bola zrejmá z porovnania príjmov oboch rodičov v čase pôvodnej rodičovskej dohody a v čase nového rozhodovania, a na odôvodnených potrebách maloletej.

8. Napokon k tvrdeniu matky maloletej, že sa otec vzdal príjmu z predaja nehnuteľnosti v sume 39.000 eur, odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie správne zistil, že tieto prostriedky vrátil otec maloletej svojmu otcovi z titulu pôžičky, a teda nešlo o výdavky, ktoré nebolo nevyhnutné vynaložiť. Práve naopak, súčasný nižší príjem otca maloletej považoval odvolací súd za dočasný (aj keď dlhšie trvajúci), keďže otec sám uviedol, že v septembri 2019 mu skončí dohoda so súčasným zamestnávateľom o podmienkach príspevku na kapitánsky kurz, a teda bude si môcť hľadať lepšie platenú prácu pilota, prípadne kapitána - z tohto pohľadu považoval odvolací súd aj pôžičku, ktorú si vzal otec maloletej od svojho otca na dofinancovanie leteckého výcviku, za investíciu do budúcnosti, ktorá by mala viesť k lepšej uplatniteľnosti a tým aj k zvýšeniu príjmu otca maloletej (a teda aj k opätovnému zvýšeniu výživného na maloletú).

9. Na druhej strane odvolací súd prihliadol ku skutočnosti, že práve matka maloletej (podľa jej vlastného tvrdenia) prenechala byť v Trenčíne tretej osobe len za úhradu nákladov, čím sa vzdala potenciálneho príjmu z jeho prenájmu.

10. Odvolací súd síce považoval za pravdivé tvrdenie otca o tom, že väčšina výdavkov na maloletú Z. nebola preukázaná, avšak i napriek podstatnej zmene pomerov na jeho strane (podstatné zníženie jeho príjmov, ktoré neumožňovalo určiť vyššie výživné) súčasne neboli pochybnosti o tom, že odôvodnené potreby dieťaťa (aj keď nižšie, než ktoré uvádzala matka) presahovali výšku novo určeného výživného 300 eur (pričom príspevok matky by mal spočívať najmä v jej osobnej starostlivosti o dieťa). Preto odvolací súd nepovažoval za potrebné vykonávať podrobné dokazovanie k jednotlivým výdavkom na maloletú.

11. Vychádzajúc potom z čistých príjmov otca zistených v sume 1.864 eur a čistých príjmov matky v sume 700 eur mesačne a z odôvodnených potrieb maloletej, vzhľadom na jej vek a zdravotný stav, považoval odvolací súd za primerané výživné vo výške 300 eur mesačne. Z týchto dôvodov odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tomu zodpovedajúcim spôsobom.

12. K požiadavke kolízneho opatrovníka na určenie tezurácie (tvorby úspor) odvolací súd dodal, že súčasné príjmy rodičov maloletej Z. tvorbu úspor neumožňujú. Súčasne však uviedol, že tým nie je vylúčená opätovná tvorba úspor do budúcnosti, pokiaľ dôjde k zmene pomerov na strane rodičov dieťaťa.

13. O trovách konania rozhodol podľa § 52 CMP v spojení s § 57 CMP a § 396 ods. 2 CSP.

14. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala matka dovolanie a navrhla ho spolu s rozhodnutím súdu prvej inštancie v celom rozsahu zrušiť a vrátiť vec na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Námetka matky smerovala k porušeniu práva na spravodlivý proces spočívajúca v nevykonaní navrhovaných dôkazov, nesprávnomu zhodnoteniu skutkového stavu a nedostatku odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Uviedla o. i., že „matka som toho názoru, že vo veci starostlivosti súdu o maloleté deti sa súd musí riadiť vyšetrovacou zásadou, kedy je povinný vykonať aj dôkazy, ktoré účastníci konania nenavrhlí, potrebné na zistenie skutočného stavu vecí“. Namietala, že súdy sa mali riadiť vyšetrovacou zásadou. Uviedla, že súdy nižšej inštancie sa uspokojili len s tvrdeniami otca, dokonca ani niektoré listiny predložené otcom neboli preložené do úradného jazyka, v ktorom sa vedie konanie. Takýto postup považuje za arbitrárny. Odvolací súd v bode

15. odôvodnenia rozsudku použil len svoje domnienky a dohady a vôbec nevychádzal z vykonaného dokazovania, resp. sám neurobil nič pre to, aby dokazovanie doplnil. V súvislosti s nesprávnym právnym posúdením veci uviedla, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky týkajúcej sa potenciality príjmov, a teda „či pri určení výšky výživného je rozhodujúci príjem, ktorý rodič reálne mohol dosahovať a nie príjem, ktorý fakticky dosahuje, pretože princíp potenciality má prednosť pred princípom fakticity“, ktorá je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu rozhodovaná rozdielne. Uviedla, že „v zmysle § 62 ods. 5 Zákona o rodine je rodič povinný plne rešpektovať svoju vyživovaciu povinnosť a svoje výdavky usmerniť tak, aby plnenie vyživovacej povinnosti nebolo ohrozené a s využitím svojich subjektívnych vlastností a pracovných príležitostí si organizovať svoje aktivity tak, aby mal reálnu možnosť si riadne plniť svoju vyživovaciu povinnosť. Doplnila, že otec maloletej je pilotom a je povinný využiť všetky svoje schopnosti a možnosti tak, aby dosahoval príjem zodpovedajúci jeho profesii, veku a pracovným skúsenostiam.“

15. Otec maloletej sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

16. Na konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých sa s účinnosťou od 1. júla 2016 vzťahuje Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“). V zmysle § 2 ods. 1 CMP sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže CMP neustanovuje inak, dovolací súd ďalej skúmal možnosť aplikácie ustanovení CSP pre konanie o dovolaní matky maloletého dieťaťa.

17. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

18. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

19. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

20. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

21. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

22. V danom prípade dovolací súd prioritne posudzoval prípustnosť dovolania, t. j. či boli splnené podmienky stanovené zákonom pre vecné prejednanie dovolania.

23. V Civilnom sporovom poriadku sú jednotlivé podmienky prípustnosti dovolania upravené nasledovne: v ustanoveniach § 420 až § 423 je upravený prípustný predmet, v ustanovení § 427 je stanovená lehota

na podanie dovolania, v ustanovení § 428 sú stanovené náležitosti dovolania a v ustanovení § 424 až § 426 sú upravené osoby, ktoré sú oprávnené podať dovolanie.

24. Dovolací súd zistil, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) oprávnená osoba zastúpená advokátom, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP). Dovoláním matka napáda rozsudok odvolacieho súdu, ktorým zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v časti týkajúcej sa rozsahu vyživovacej povinnosti otca k maloletej, teda ide o rozhodnutie vo veci samej.

25. Dovolací súd posudzoval v prvom rade prípustnosť dovolania vyvodzovanú dovolateľkou z § 420 písm. f/ CSP.

26. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (pozri napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

27. V súvislosti s námietkou dovolateľky o nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu je potrebné poukázať na to, že na rokovaní občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 3. decembra 2015, bolo prijaté zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“

28. Uvedené stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu SR a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, považuje dovolací súd za plne opodstatnené aj v preskúmvanej veci. Dovolací súd dodáva, že obsah spisu nedáva žiadny podklad pre to, aby sa na daný prípad uplatnila druhá veta tohto stanoviska, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003).

29. V prejednávanej veci s a odvolací súd v odôvodnení svojho (dovoláním napadnutého) rozsudku dostatočne vysporiadal so všetkými podstatnými námietkami matky (č. 1. 8 a 9). Stotožnil sa s názorom súdu prvej inštancie, že u maloletej došlo k menej významnej zmene pomerov (dieťa je o dva roky staršie, stále však v predškolskom veku a nezmenil sa jej zdravotný stav) a na strane rodičov došlo k zmene pomerov, ktoré boli dôvodom na zníženie výživného (príjem matky sa zvýšil zo sumy 520 eur na sumu 700 eur mesačne; príjem otca sa znížil z 8.000 eur na 1.864 eur mesačne). Pri posudzovaní primeranosti výšky výživného považoval za potrebné prehodnotiť výdavky na maloletú, ktoré matka vyčísli na sumu 1.168 eur mesačne. Uviedol, že s účinnosťou od 1. augusta 2018 nastal výrazný pokles príjmu otca maloletej a z toho dôvodu považoval za potrebné výdavky dieťaťa prispôbiť novej situácii. Za nesprávne považoval posúdenie primeranosti výšky výživného súdom prvej inštancie. Doplnil, že zmenu pomerov na strane otca nemožno hodnotiť ako vzdanie sa výhodnejšieho zamestnania, keďže z potvrdenia od zamestnávateľa je zrejmé, že pokles príjmov otca maloletej bol dôsledkom organizačných zmien u jeho zamestnávateľa (nadbytočnosť pilota v dôsledku ekonomických zmien na trhu). Vzhľadom na pokles príjmov na strane otca maloletej odvolací súd považoval za

primerané len výdavky za materskú školu (podľa rozpisu matky školné 5 eur + strava v MŠ 24 eur mesačne), na stravu doma (matkou uvádzaná výška 400 eur mesačne nie je primeraná bežným potrebám dieťaťa vo veku 5 rokov, ktoré nemá špeciálne zdravotné požiadavky na stravu), na lieky a cestu k lekárovi (50 eur + 10 eur mesačne, prípadne aj na detskú kozmetiku, avšak nie v matkou uvádzanej výške 60 eur mesačne), na oblečenie a obuv (aj tu však v nižšej výške než 250 eur mesačne) a prípadne na mimoškolskú činnosť (20 eur mesačne). Matkou uvádzané výdavky považoval za neprimerané potrebám dieťaťa vo veku maloletej Z. a najmä zmeneným príjmovým pomerom rodičov.

30. I keď nepreskúmateľnosť rozhodnutia pre nedostatok jeho riadneho odôvodnenia je takým nesprávnym procesným postupom, ktorý je spôsobilý znemožniť sporovej strane, aby uplatňovala svoje procesné práva v takej miere, že to má za následok porušenie práva na spravodlivý proces, v prejednávanej veci o taký prípad nešlo. Dovoláním napadnutý rozsudok uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská strán sporu k prerokovanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania i právne predpisy, z ktorých vyvodil svoje právne závery. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Dovolateľka preto nedôvodne argumentovala, že rozsudok odvolacieho súdu je nepreskúmateľný; pričom za vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa jej predstáv.

31. Pokiaľ dovolateľka tvrdila, že sudy nedostatočne zistili skutkový stav veci a došlo k nesprávnemu vyhodnoteniu dôkazov, najvyšší súd už podľa predchádzajúcej úpravy (§ 237 ods. 1 písm. f/ OSP) dospel k záveru, že uvedené nebolo dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení strán sporu (por. R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993 a sp. zn. 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012). Podľa právneho názoru odvolacieho súdu ani po novej právnej úprave civilného sporového konania, ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 2016, nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nedostatočné zistenie skutkového stavu, alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu.

32. Dovolací súd v súvislosti s námietkou dovolateľky, že sudy nevykonali ňou navrhnuté dokazovanie za účelom zistenia pravosti súdu predložených výplatných pásov, hodnotenia zamestnanca, potvrdenia o zamestnaní dopytom na zamestnávateľa otca maloletej, uvádza, že súd nie je viazaný návrhmi účastníkov konania na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu a nie účastníka konania. Postup súdu, ktorý v priebehu konania nevykonal všetky stranou sporu navrhované dôkazy alebo vykonal iné dôkazy na zistenie skutkového stavu, nezakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podľa § 420 písm. f/ CSP. V tomto smere najvyšší súd poukazuje na naďalej opodstatnené závery vyjadrené v judikátoch R 37/1993, R 125/1999 a R 42/1993. Navyše skutočná výška príjmov otca bola v konaní preukázaná, a to listinami úradne preloženými (A. N. - prekladateľkou zapísanou v zozname znalcov, tlmočníkov a prekladateľov vedenom na Ministerstve spravodlivosti SR, v odbore slovenský jazyk - anglický jazyk, ev. č. prekladateľa 970 669 s vyhlásením o vedomosti následkov vedome nepravdivého prekladu - č. l. 157, 161, 171, 175 spisu) do slovenského jazyka. Z týchto potom vyplynula nielen zmena pracovnej pozície otca (z pilota na inštruktora pozemného výcviku počnúc 1. augustom 2018), ale i jemu vyplácaná mesačná odmena 8.700 Dhs/2.088,17 eur brutto (1.864 eur netto), zahŕňajúca i príplatok na bývanie a na cestovné, spoločnosťou T., ktoré skutočnosti sudy považovali za podstatnú zmenu pomerov. Ničím nepodložené tvrdenie dovolateľky o „falzifikáte“ týchto potvrdení, samo osebe na vyvrátenie týchto skutočností nepostačovalo. Sudy v konaniach podľa CMP sú síce povinné vykonať aj iné dôkazy, ako navrhli účastníci, avšak iba ak by to bolo potrebné na zistenie skutočného stavu veci (§ 36 CMP). Odvolací súd v danej veci však považoval skutočný stav veci, zistený súdom prvej inštancie, za dostatočný pre vydanie rozhodnutia.

33. Dovolací súd posudzoval prípustnosť dovolania vyvodzovanú dovolateľkou aj z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP.

34. V prípade uplatnenia dovolacieho dôvodu, ktorým je nesprávne právne posúdenie vecí, je riadne vymedzenie tohto dovolacieho dôvodu v zmysle § 432 ods. 2 CSP nevyhnutným predpokladom pre posúdenie prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP. Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP), alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP) alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c/ CSP).

35. O tom, či je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP (a to z hľadiska všetkých troch procesných situácií upravených v uvedenom ustanovení pod písmenom a/ až c/) rozhoduje odvolací súd, pričom závery o (ne)prípustnosti dovolania prijíma na základe dôvodov uvedených dovolateľom (porovnaj § 432 CSP). Výsledok posúdenia prípustnosti dovolania je teda podmienený tým, ako dovolateľ súdu vysvetlí, konkretizuje a doloží, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky.

36. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je relevantná právna otázka, ktorá už bola dovolacím súdom riešená, pri jej riešení ale nedošlo k ustáleniu rozhodovacej praxe dovolacieho súdu preto, lebo jeho jednotlivé senáty zastávajú odlišné (rozdielne) právne názory, čo sa prejavuje v ich rozdielnom rozhodovaní. V zmysle ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vtedy, keď dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, je povinný označiť rozhodnutia dovolacieho súdu, v ktorých odvolací súd o dovolateľom nastolenej právnej otázke rozhodoval rozdielne (por. sp. zn. 1 Cdo 179/2017, 2 Cdo 37/2018, 3 Cdo 48/2018, 4 Cdo 21/2017, 6 Cdo 22/2017, 7 Cdo 25/2018, 8 Cdo 141/2017). Predmetné ustanovenie teda dopadá len na prípady odlišného rozhodovania senátov dovolacieho súdu navzájom (nie na prípady existujúcich rozdielností riešenia tej istej otázky v rozhodnutiach viacerých krajských súdov). Skutočnosť, že dovolateľ, ktorý vyvodzuje prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia, neuvedie rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré sú rozdielne, je dovolacím súdom považovaná za absenciu náležitostí dovolania v zmysle § 431 až § 435 CSP (por. sp. zn. 1 Cdo 206/2016, 8 Cdo 141/2017, 8 Cdo 50/2017).

37. Za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, vydávanej Najvyšším súdom Slovenskej republiky od 1.1.1993 s pôvodným názvom Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky (pokiaľ neboli v neskoršom období judikátorne prekonané), ako i rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor, alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali. Vzhľadom na účel právnej úpravy dovolania, ktorým je v prípade dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení vecí predovšetkým riešenie doteraz neriešených otázok zásadného právneho významu, do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986 (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. januára 2018 sp. zn. 6 Cdo 29/2017, prijatý ako judikát R 71/2018).

38. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o

právnú otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej neviedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

39. Ako už bolo uvedené, z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP vyplýva, že otázkou relevantnou pre prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia môže byť len otázka právna (hmotnoprávna alebo procesnoprávna, ktorej vyriešenie viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), a nie otázka skutková. Riešenie skutkovej otázky (quaestio facti) je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania; to znamená, že pri jej riešení sa súd zameriava na skutkové okolnosti významné napríklad z hľadiska toho, čo a kedy sa stalo alebo malo stať, čo (ne)urobil žalobca alebo žalovaný, čo (ne)bolo dohodnuté, či a aké skutočnosti nastali po konaní (opomenutí konania) niektorej fyzickej alebo právnickej osoby, čo obsahuje určitá listina, čo vypovedal svedok, čo uviedol znalec a pod. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky (quaestio iuris) prebieha v procese právneho posudzovania veci, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, zamýšľa sa nad možnosťou (potrebou) jej aplikácie, skúma jej obsah, zmysel a účel, normu interpretuje a na podklade svojich skutkových zistení (to znamená až po vyriešení skutkových otázok) prijíma právne závery o existencii alebo neexistencii dôvodu pre aplikovanie predmetnej právnej normy na posudzovaný prípad. Ak v dovolaní vymedzená otázka - ktorú má podľa dovolateľa posudzovať vo svojom rozhodnutí odvolací súd - nie je právnou otázkou, ale predstavuje skutkovú otázku, nie je splnená zákonná podmienka prípustnosti dovolania uvedená v ustanovení § 421 ods. 1 CSP a takúto otázku nie je odvolací súd oprávnený vo svojom rozhodnutí riešiť (por. sp. zn. 3 Cdo 218/2017, 3 Cdo 27/2019, 4 Cdo 172/2017, 4 Cdo 148/2018).

Preto, ak dovolateľka v dovolaní o. i. spochybňovala i riešenie otázky týkajúcej sa správnosti vyhodnotenia schopností, možností a majetkových pomerov otca a odôvodnených potrieb maloletej dcéry, táto otázka je otázkou skutkovou, a nie právnou.

40. V ďalšom dovolaní súd poukazuje na to, že dovolateľka vo svojom dovolaní síce označila právnú otázku, od vyriešenia ktorej, podľa nej, malo závisieť rozhodnutie odvolacieho súdu, a ktorá má byť dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne, a to „či pri určení výšky výživného je rozhodujúci príjem, ktorý rodič reálne mohol dosahovať a nie príjem, ktorý fakticky dosahuje, pretože princíp potenciality má prednosť pred princípom fakticity“, avšak v dovolaní súčasne neoznačila i rozhodnutia odvolacieho súdu, v ktorých odvolací súd o tejto dovolateľkou nastolenej právnej otázke rozhodoval rozdielne. Ako už bolo uvedené, ak dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, je povinný označiť rozhodnutia odvolacieho súdu, v ktorých odvolací súd o danej právnej otázke rozhodoval rozdielne (zaujal iné právne závery). Ak tak neurobí, je táto skutočnosť v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu považovaná za absenciu náležitostí dovolania v zmysle § 431 až § 435 CSP (por. sp. zn. 1 Cdo 206/2016, 3 Cdo 78/2019, 8 Cdo 141/2017, 8 Cdo 50/2017).

41. Ďalšou imanentnou súčasťou právnej otázky nastolenej v dovolaní je, aby odvolací súd na jej vyriešení založil svoje potvrdzujúce alebo zmeňujúce rozhodnutie. Dovolací súd na tomto mieste poukazuje na skutkové a právne závery súdu prvej inštancie (s ktorými sa stotožnil aj odvolací súd), ktorý mal na základe vykonaného dokazovania jednoznačne preukázané, že na strane otca došlo k zmene pomerov, ktorá je dôvodom na zníženie výživného na maloletú. Súd prvej inštancie a ani odvolací súd sa v konaní vôbec nezaoberali právnou otázkou, či pri určení výšky výživného je rozhodujúci príjem, ktorý rodič (otec) reálne mohol dosahovať a nie príjem, ktorý fakticky dosahuje. Právna otázka nastolená matkou v dovolaní teda z hľadiska § 421 ods. 1 CSP nebola relevantná, pretože od nej nezáviselo rozhodnutie odvolacieho súdu v prejednávanej veci.

42. Napokon právna otázka „či pri určení výšky výživného je rozhodujúci príjem, ktorý rodič reálne mohol dosahovať a nie príjem, ktorý fakticky dosahuje“, je konštantne v judikatúre odvolacieho súdu posudzovaná rovnako, a to v prospech tzv. princípu potenciality príjmov povinného rodiča (k tomu pozri napr. R 85/1967, R 53/1968, R 74/1969, sp. zn. 3 Cdo 236/2018 a pod.).

43. Schopnosti rodiča predstavujú subjektívne kritérium určovania rozsahu vyživovacej schopnosti a rozumieme nimi vlastnosti dané telesnými a duševnými schopnosťami konkrétnej osoby povinného, zdravotným stavom, vlohami, nadaním, nadobudnutými vedomosťami a získanými skúsenosťami. Z hľadiska vyživovacej povinnosti je podstatné, ako sa prejavia v reálnych schopnostiach dosahovania príjmu. Z tohto hľadiska sa schopnosti skúmajú ako faktické príjmy a výdavky povinného. Subjektívne schopnosti sa však môžu realizovať len v rámci objektívne daných možností, ktoré determinuje reálna situácia na trhu práce, miera nezamestnanosti v regióne, v príslušnom odbore, vekovej kategórii, dosahované zárobky v danom povolaní. Princíp potenciality príjmov je inštitútom výrazne ochraňujúcim záujmy oprávneného. Nový Zákon o rodine tento princíp posilňuje. Záujem zákonodarcu na tom, aby v rámci majetkových vzťahov odvodených od príslušných osobných rodinnoprávných vzťahov boli uspokojené potreby subjektov týchto vzťahov, siaha až do tej miery, že umožňuje hodnotiť nielen jeho životné okolnosti a pomery, ktoré sú reálne dané (prednosť pred princípom fakticity), ale aj tie, ktoré by za určitých podmienok mohli existovať. Zdôvodnenie sa vidí v existenčnom charaktere výživného a v potrebe zabrániť povinnému, aby svojím konaním znižoval jeho rozsah. V rámci výpočtu zákon uvádza vzdanie sa výhodnejšieho zamestnania, zárobku a majetkového prospechu. V konkrétnom prípade môže byť takouto okolnosťou napríklad zmena zamestnania, na základe ktorej povinný dosahuje nižší príjem, ďalej môže ísť o prípad, keď bez závažného dôvodu ukončí podnikateľskú činnosť alebo pracovný pomer bez toho, aby mal zabezpečené, resp. vykonával aktivitu smerujúcu k získaniu iného zamestnania, porušenie pracovnej disciplíny, ktoré malo za následok rozviazanie pracovného pomeru. Obdobne možno posudzovať situáciu zamestnanca s určitou kvalifikáciou, v dôsledku čoho môže vykonávať prácu v lepšie ohodnotenej, vyššej funkcii. Relevanciu v zmysle následkov potenciality možno jednotlivým prípadom priznať len za podmienky, ak k takému konaniu nedošlo zo špekulatívneho, ale závažného dôvodu. Závažným dôvodom môže byť zdravotný stav, potreba miesta výkonu povolania bližšie k bydlisku rodiny, organizačné zmeny, potreba vykonávania starostlivosti o člena rodiny.

Možno preto uzavrieť, že v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu sa pri určovaní vyživovacej povinnosti jednoznačne uprednostňuje tzv. princíp potenciality príjmov povinného rodiča (resp. je táto otázka zhodne riešená), a preto by v danom prípade prichádzala do úvahy nanajvýš prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP (a nie podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP) - teda prípadný odklon rozhodnutia odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu).

44. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie matky nie je podľa § 420 písm. f/ CSP procesne prípustné a podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP v ňom dovolací dôvod nie je vymedzený spôsobom uvedeným v § 432 CSP, najvyšší súd preto jej dovolanie odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ a f/ CSP.

45. Dovolací súd o nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodol podľa § 52 CMP a § 451 ods. 3 CSP.

46. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.